

ÚSTAVNÍ ZÁKON

ze dne 2015

o celostátním, všeobecném, vyvolatelném a závazném referendu

Parlament se usnesl na tomto ústavním zákonu České republiky:

ČÁST PRVNÍ

REFERENDUM

Čl. 1

Základní ustanovení

- (1) Tento ústavní zákon upravuje podmínky konání celostátního referenda
- (2) Referendem vykonává lid státní moc přímo, podle své vůle.

Čl. 2

Předmět referenda

- (1) Referendem lze rozhodnout o věcech vnitřní nebo zahraniční politiky státu, zejména lze
 - a) zrušit právní předpis, nebo jeho část,
 - b) stvrzovat či rušit mezinárodní smlouvy kterými Česká republika přistupuje k mezinárodní organizaci nebo instituci, nebo kterými mohou být omezeny některé pravomoci orgánů České republiky.
- (2) Referendem nelze rozhodnout o
 - a) základních právech a svobodách
 - b) individuálních právech a povinnostech
 - c) ustanovení jednotlivých osob do volených funkcí nebo o odvolání jednotlivých osob z volených funkcí,
 - d) státním rozpočtu a ve věcech znamenajících zásah do právní úpravy nebo správy daní a poplatků,
 - e) porušení závazků vyplívajících z imperativních norem obecného mezinárodního práva, nebo Vídeňské úmluvy o smluvním právu, případně Vídeňské úmluvy o smluvním právu mezinárodních organizací
 - f) přijmutí právního předpisu.

Čl. 3

Otázka pro referendum

(1) Otázka kladená pro referendum musí být jednoznačná, srozumitelná a formulována tak, aby bylo možné na ni odpovědět slovem „ano“ nebo „ne“.

(2) Otázka pro referendum musí být součástí návrhu na konání referenda.

Čl. 4

Návrh na konání referenda

(1) Návrh na konání referenda je oprávněn podat:

a) každý občan České republiky nebo skupina občanů České republiky, kteří dosáhli věku 18 let ke dni podání návrhu na konání referenda, pokud podpoří jeho návrh jedna nebo více petic obsahujících stejnou otázku pro referendum, celkem podepsané, nebo elektronicky potvrzené, nejméně 50 000 občanů České republiky, kteří dosáhli věku 18 let ke dni konání referenda.

b) prezident České republiky

(2) Návrh na konání referenda se podává k Ústavnímu soudu.

(3) Ústavní soud do 90 dnů posoudí, zda je návrh na konání referenda v souladu s ústavním pořádkem České republiky a zda splňuje náležitosti podle tohoto zákona. Nález, včetně případných vad, zveřejní a určí lhůtu k jejich odstranění.

(4) Lhůta pro odstranění vad a doplnění návrhu je vždy nejdéle 270 dnů od zveřejnění souladu či nesouladu návrhu s ústavním pořádkem a tímto zákonem. Poté rozhodne Ústavní soud o splnění nebo nesplnění náležitostí návrhu referenda do 15 dnů.

(5) Pokud má být ve stejném termínu hlasováno více referend k téže věci, Ústavní soud tuto skutečnost posoudí a zveřejní zároveň s kontrolou ústavnosti. Tato skutečnost musí být vyznačena na hlasovacím lístku.

(6) Po dobu po kterou je vyhlášen stav ohrožení, nouzový stav nebo válečný stav se běh lhůty podle odstavce 4 přerušuje.

Čl. 5

Ochrana navrhovatele

(1) Okolnost, že je někdo navrhovatelem, mu nesmí být na újmu.

(2) Činnost navrhovatele v tomto období je jiným úkonem v obecném zájmu.

Čl. 6

Vyhlášení referenda

- (1) Referendum je vyhlášeno rozhodnutím Ústavního soudu o splnění všech náležitostí návrhu na konání referenda.
- (2) Te mín konání referenda je každý rok druhý pátek a druhou sobotu v měsíci říjnu a je společný pro všechny referenda která byla vyhlášena nejpozději 60 dnů před termínem konání referenda.
- (3) Pokud jsou vyhlášeny volby v termínu do 30 dnů před, nebo do 30 dnů po předpokládaném termínu referenda, koná se referendum a volby společně v jednom termínu.
- (4) Ústavní soud může vyhlásit konání referenda v jiném termínu pouze pokud hrozí nebezpečí z prodlení. Odůvodněná žádost o konání referenda mimo pravidelný termín musí být uvedena v návrhu na referendum.
- (5) Prezident republiky navrhne referendum vždy pokud jde o přijetí ústavy, změnu ústavy, přijetí ústavního zákona, nebo ratifikaci mezinárodní smlouvy, která může znamenat omezení některých pravomocí orgánů České republiky. Učiní tak nejdéle 15 dnů ode dne postoupení příslušné normy prezidentu republiky k podpisu.

Čl. 7

Náležitosti kampaně

- (1) Kampaň je jakákoli propagace referenda nebo agitace v jeho prospěch.
- (2) Kampaň musí probíhat čestně a poctivě, zejména nesmí být zveřejňovány nepravdivé údaje.
- (3) Propagace nebo agitace šířené prostřednictvím komunikačních médií musí obsahovat informaci o jejich zadavateli a zpracovateli.
- (4) Výdaje na kampaň je součet všech finančních prostředků nebo jiných plnění ocenitelných v penězích, použitých na úhradu nákladů kampaně, a to včetně nákladů vynaložených přede dnem vyhlášení referenda.
- (5) Financování kampaně zahrnuje veškeré příjmy a výdaje na kampaň. O financování kampaně se vede transparentní účetnictví v plném rozsahu.
- (6) Pro celostátní referendum mají v době začínající 16 dnů a končící 48 hodin před zahájením hlasování navrhovatelé vyhlášeného celostátního referenda, vyhrazeno v Českém rozhlasu celkem 14 hodin a v České televizi celkem 14 hodin bezplatně poskytnutého vysílacího času, který se rozdělí navrhovatelům rovným dílem.

Čl. 8

Právo hlasovat

V referendu má právo hlasovat každý občan České republiky, který dosáhl věku 18 let ke dni konání referenda.

Čl. 9

Platné rozhodnutí

- (1) V referendu je platně přijato rozhodnutí buď „ano“, nebo „ne“ na otázku pro referendum, podle toho, kterou odpověď zvolila nadpoloviční většina hlasujících občanů.
- (2) Pokud je ve stejném termínu hlasováno více referend k téže věci, která se navzájem vylučují, je platné pouze referendum s největším počtem stejných odpovědí, buď „ano“ nebo „ne“.
- (3) Výsledek hlasování v referendu se oznámí způsobem, kterým se vyhláší výsledek prezidentských voleb.

Čl. 10

Závazné rozhodnutí

- (1) Rozhodnutí přijaté v referendu je závazné pro vládu, obě komory parlamentu a orgány státu, pokud se hlasování zúčastnilo nejméně 25% občanů oprávněných hlasovat.
- (2) Závazné rozhodnutí provede vláda, parlament a všechny dotčené orgány státu v rámci své působnosti bez zbytečného odkladu.
- (3) Právní norma nebo předpis přijatý po vyhlášení závazného referenda a působící proti jeho smyslu jsou nicotné.
- (4) Změnit závazné rozhodnutí v referendu lze pouze referendem podle tohoto zákona.

Čl. 11

Podrobnosti o konání referenda

- (1) Do přijetí zákona, který upřesní provádění, oznamování, vedení kampaně, hlasování vyhlásování a další náležitosti referenda se analogicky použijí ustanovení zákona č. 275/2012 Sb. o volbě prezidenta republiky, pokud nejsou v nesouladu s tímto zákonem.
- (2) K přijetí prováděcího zákona je třeba, aby byl schválen oběma komorami Parlamentu.

ČÁST DRUHÁ
Změna Ústavy České republiky

Čl. 12

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., ústavního zákona č. 300/2000 Sb., ústavního zákona č. 395/2001 Sb., ústavního zákona č. 448/2001 Sb., ústavního zákona č. 515/2002 Sb., ústavního zákona č. 319/2009 Sb., ústavního zákona č. 71/2012 Sb. A ústavního zákona č. .../2015 Sb., se mění takto:

1. V čl. 10a odst. 2 se věta druhá „, nestanoví-li ústavní zákon, že k ratifikaci je třeba souhlasu daného v referendu. “ nahrazuje větou „a souhlasu daného v celostátním referendu.“.
2. V čl. 40 se za slova „volebního zákona“ vkládají slova „zákona o provádění celostátního referenda“.
3. V čl. 62 se na konci písmene k) tečka nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno l), které zní: „navrhuje samostatně celostátní referendum“.
4. V čl. 66 větě druhé se slova „a k)“ nahrazují slovy „, k) a l)“.
5. V čl. 87 se za odstavec 2 vkládá nový odstavec 3, který zní:
„(3) Ústavní soud dále rozhoduje o souladu návrhu na konání referenda s ústavním pořádkem České republiky a ústavním zákonem o celostátním referendu“. Dosavadní odstavec 3 se označuje jako odstavec 4.
6. V čl. 89 se doplňuje odstavec 4, který zní:
„(4) Rozhodnutí Ústavního soudu, kterým byl vysloven nesoulad návrhu na konání referenda s ústavním pořádkem nebo ústavním zákonem o referendu, brání vyhlášení referenda“.

ČÁST TŘETÍ
Zrušující ustanovení

Čl. 13

Zrušuje se:

1. Zákon č. 490/1991 Sb., o způsobu provádění referenda.
2. Část padesátá zákona č. 41/2009 Sb., o změně některých zákonů v souvislosti s přijetím trestního zákoníku.

ČÁST ČTVRTÁ

Účinnost

Čl. 14

Tento ústavní zákon nabývá účinnosti dnem jeho vyhlášení.

Důvodová zpráva

Obecná část

V současné době platný ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů, (dále jen „Ústava“), vychází z premisy, že zdrojem veškeré státní moci je lid. Ústavní systém v České republice je založen na principech svrchovanosti lidu, který jako suverén, rozhoduje o způsobu výkonu státní moci. Formální projev této vůle, by pak měl umožňovat ústavní zákon, který Ústava předpokládá ve svém druhém článku. Dále toto ustanovení rozvádí čl. 21 odst. 1 Listiny, podle něhož občané si mohou svobodně vybrat způsob správy veřejných věcí přímo, nebo volbou svých zástupců. Zpřesněním je pak ustanovení čl. 10a odst. 2 Ústavy, který podle mezinárodních zvyklostí, předpokládá rozhodování v referendu zejména k ratifikaci mezinárodní smlouvy, kterou se přenášejí některé pravomoci orgánů České republiky na mezinárodní organizaci nebo instituci. Primární oblastí použití referenda by měl být dlouhodobý vývoj a směřování České republiky zejména v mezinárodním kontextu a primárním smyslem pak podpora politického dialogu participací občanů na správě veřejných věcí a přijmutí části odpovědnosti za tento budoucí vývoj.

Navržený ústavní zákon vychází z toho, že nelze primárně omezovat, nebo naopak preferovat jeden ze způsobů výkonu státní moci. Přímý i zastupitelský způsob výkonu moci lidu jsou si z principu rovnocenné a měly by se tedy navzájem doplňovat. Respektuje skutečnost, že pravidelnou formou výkonu státní moci je zastupitelská demokracie a v duchu čl. 15 Ústavy ponechává zákonodárnou moc zcela Parlamentu. Vyvážením pak je možnost hlasovat v referendu o zrušení právního předpisu.

Předpokládaný finanční dosah navrhované právní úpravy na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty

Podle tohoto ústavního zákona nebudou výdaje ze státního rozpočtu na realizaci hlasování v referendu záviset na četnosti využití institutu referenda v praxi. Dopad na státní rozpočet tak lze dopředu poměrně přesně odhadnout. V letech konání referenda spolu s komunálními či krajskými volbami nepůjde o výrazné navýšení nákladů na konání hlasování. V případě nevolebního roku lze odhadovat náklady při jakémkoliv počtu návrhů na konání celostátního referenda přibližně ve výši nákladů na referendum o přistoupení České republiky k Evropské unii v roce 2003. V tomto referendu bylo možno hlasovat pouze na území České republiky, celkové výdaje podle státního závěrečného účtu za rok 2003 činily přibližně 401,6 mil. Kč, přičemž byly hrazeny z kapitoly 398 (Všeobecná pokladní správa). Konkrétně bylo z kapitoly 398 (Všeobecná pokladní správa) převedeno do kapitoly Ministerstva vnitra cca 51 mil. Kč, do kapitoly Českého statistického úřadu cca 50 mil. Kč, do kapitoly Ministerstva zahraničních věcí 3,6 mil. Kč a územním samosprávným celkům bylo převedeno 297 mil. Kč. Bude-li zákon upravující provádění referenda umožňovat i hlasování v zahraničí, náklady na konání referenda se přiměřeně zvýší.

Navrhovaná právní úprava neupravuje možnost korespondenční volby ani volby elektronickými prostředky.

Navrhovaná právní úprava nepředpokládá úhradu jiných než nutně vynaložených nákladů navrhovatele.

Soulad navrhované úpravy s mezinárodními závazky a ústavním pořádkem

Navrhovaná právní úprava je v souladu s mezinárodními závazky České republiky (např. s Vídeňskou úmluvou o smluvním právu), včetně závazků vyplývajících z práva Evropské unie, (např. s Mezinárodním paktem o občanských a politických právech z roku 1966 a s Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod z roku 1950, ve znění Dodatkových protokolů) a je v souladu s principy ústavního pořádku.

Návrh ústavního zákona je v souladu s usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 12. 2012, čj. Vol 6/2012-28, k povaze petice připojené ke kandidátní listině kandidáta na funkci prezidenta republiky.

Návrh ústavního zákona nezpracovává do právního řádu České republiky předpisy Evropské unie a není s nimi v rozporu.

Návrh ústavního zákona předpokládá, že do doby než k němu bude vydán prováděcí zákon, se při provádění celostátního referenda bude postupovat analogicky podle příslušných ustanovení zákona o volbě prezidenta republiky. Vzhledem k tomu, že procedura hlasování v referendu je obdobná, jako je procedura hlasování při volbě prezidenta republiky, budou i později do prováděcího zákona zapracovány instituty shodné s instituty uplatňovanými při těchto volbách a některé instituty obsažené v zákonu č. 114/2003 Sb., o provádění referenda o přistoupení České republiky k Evropské unii a o změně některých zákonů.

Zhodnocení dopadu navrhované právní úpravy na ochranu soukromí a osobních údajů, na podnikatelské prostředí, na sociální sféru a na životní prostředí

Návrh ústavního zákona nebude mít přímý dopad na ochranu soukromí a osobních údajů, na podnikatelské prostředí, na sociální sféru a na životní prostředí. Rozhodnutí přijatá v referendu konaném na základě tohoto návrhu ústavního zákona mohou mít vliv na podnikatelské prostředí, na sociální sféru a na životní prostředí.

Zhodnocení dopadu navrhované právní úpravy ve vztahu k zákazu diskriminace

Návrh ústavního zákona nemá žádný diskriminační potenciál.

Zhodnocení korupčních rizik návrhu právní úpravy

Návrh ústavního zákona nemá korupční potenciál.

Závěrečná zpráva hodnocení dopadů regulace (RIA)

V souladu částí I bodem 3.8 písm. a) Obecných zásad pro hodnocení dopadů regulace (RIA) se u návrhů ústavních zákonů hodnocení dopadů regulace (RIA) nezpracovává.

Zvláštní část

K části první

K čl. 1

V ustanovení je vyjádřen základní účel ústavního zákona, jímž je naplnění ustanovení čl. 2 odst. 2 Ústavy a čl. 21 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

K čl. 2

Návrh ústavního zákona vyjadřuje zájem na tom, aby sami občané České republiky rozhodli o věci obecného zájmu zásadní povahy týkající se vnitřní nebo zahraniční politiky státu. Návrh ústavního zákona má na zřeteli uplatnění vůle většiny, ale zároveň klade nezbytné meze výčtem věcí, které se nemohou stát předmětem referenda. Sleduje se ochrana ústavně zaručených práv a svobod jedince a skupin obyvatelstva. V referendu nelze rozhodovat o základních právech a svobodách jedince a skupin obyvatelstva [čl. 2 odst. 2 písm. a)].

Ustanovení čl. 2 odst. 2 písm. b) vylučuje zásah do řízení, v nichž se rozhoduje o právech a povinnostech osob (jedná se zejména o správní řízení, daňové řízení, soudní řízení včetně trestního řízení a přípravné řízení v trestních věcech); zásah do konkrétního řízení nelze považovat za otázku zásadní z hlediska státu, proto je v referendu položení otázky směřující k zásahu do řízení, v němž se rozhoduje o právech a povinnostech osob, tímto ustanovením explicitně vyloučeno, a to s ohledem na zajištění jednak spravedlivého řízení ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, a jednak nezávislosti a nestrannosti soudní moci ve smyslu čl. 81 a 82 Ústavy.

Rozhodnutí o obsazení volených funkcí nebo odvolání z nich by omezovalo projev svobodné vůle učiněný ve volbách, který je rovnocenný projevu vůle referendem, proto je rovněž vyloučeno, aby o těchto věcech bylo rozhodováno v referendu [čl. 2 odst. 2 písm. c)].

Koncepce předloženého návrhu spočívá na věcném předpokladu, že pod ochranou musí být i racionalita státní finanční politiky, neboť odpovědnost za správu státu má výlučně vláda; proto se v návrhu stanoví, že v referendu nelze rozhodovat o státním rozpočtu nebo přijmout rozhodnutí, které by znamenalo zásah do právní úpravy nebo správy daní, poplatků nebo jiných obdobných peněžitých plnění včetně veřejného pojistného – tj. sociálního zabezpečení a veřejného zdravotního pojištění [čl. 2 odst. 2 písm. d)].

Hledí se na zajištění mezinárodněprávních závazků České republiky včetně závazků vyplývajících pro Českou republiku z jejího členství v Evropské unii. Otázka položená v referendu k rozhodnutí musí respektovat platné mezinárodní právo, přičemž navrhovaná úprava rozlišuje mezi platnou mezinárodněprávní úpravou a jejím návrhem, když stanoví nutnost referenda v rámci procesu ratifikace mezinárodní smlouvy, pokud to mezinárodní právo umožňuje [čl. 2 odst. 2 písm. e)].

V referendu nelze přijímat právní předpisy, neboť zákonodárná moc náleží podle čl. 15 Ústavy pouze Parlamentu. Nařízení vlády může podle čl. 78 Ústavy přijímat pouze vláda a vyhlášky mohou v souladu s čl. 79 odst. 3 Ústavy přijímat jen ministerstva, jiné správní úřady a orgány územní samosprávy [čl. 2 odst. 2 písm. f)].

K čl. 3

Ustanovení upravuje požadavky kladené na formulaci otázky, která má být v referendu položena; vychází se z toho, že v rámci referenda může být k jedné věci položeno i více otázek. Z důvodu racionality a hospodárnosti se současně nevylučuje, aby v jednom referendu bylo položeno více otázek k různým věcem [čl. 3 odst. 1]. Návrh na konání referenda musí obsahovat konkrétní otázku nebo otázky, je-li jich položeno k rozhodnutí v referendu více, o nichž se má referendum konat. Taková otázka, resp. otázky, musí být v souladu s požadavky dle předchozího odstavce. [čl. 3 odst. 2].

K čl. 4

Návrh na konání referenda je oprávněn podat každý občan České republiky, který dosáhl ke dni podání návrhu na konání referenda věku 18 let, podpoří-li jejich návrh petice podepsaná nejméně 50 000 občany České republiky, kteří dosáhli ke dni podání návrhu na konání referenda věku 18 let, přičemž tuto petici je možné podepsat v období do 9 měsíců ode dne, kdy Ústavní soud zveřejní nález o náležitostech návrhu. Potvrzení souhlasu musí jednoznačně identifikovat osobu, která souhlasí s peticí. V případě elektronického souhlasu nemusí obsahovat podpis, v jiném případě podpisy pod peticí nemusí být úředně ověřeny, neboť by to představovalo přílišnou administrativní překážku. Každopádně, podobně jako v případě petic v rámci volby prezidenta republiky, bude v zájmu navrhovatele sebrat vždy vyšší počet podpisů, aby se předešlo zpochybnění takové petice, respektive relevantního počtu souhlasných potvrzení [čl. 4 odst. 1 písm. a)].

Návrh na konání referenda může bez podpory petice podat pouze prezident České republiky [čl. 4 odst. 1 písm. b)]. Vláda, poslanci a senátoři Parlamentu České republiky a vyšší územní samosprávné celky mohou k prosazení svých cílů příhodněji využít svou zákonodárnou iniciativu v mezích čl. 41 odst. 2 Ústavy a podat návrh zákona Poslanecké sněmovně, případně mohou podat i návrh zvláštního ústavního zákona, na jehož základě se může konat referendum ke konkrétní věci. Vláda může k prosazení svých cílů využít i své pravomoci a působnosti jako vrcholného orgánu moci výkonné.

Petice na podporu návrhu na konání referenda podaného občany není peticí ve smyslu zákona č. 85/1990 Sb., o právu petičním. Jejím smyslem je totiž výhradně vyjádření podpory konkrétnímu návrhu na konání referenda, nikoliv podání žádosti, návrhů či stížnosti ve smyslu čl. 18 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, a není proto dán ani žádný důvod očekávat jejich vyřízení způsobem podle § 5 odst. 3 zákona o právu petičním, tzn. písemně sdělit petičnímu výboru stanovisko k obsahu petice a informovat o způsobu jejího vyřízení. (Obdobně usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 12. 2012, čj. Vol 6/2012-28, k přímé volbě prezidenta republiky.)

Počet oprávněných občanů, kteří připojili svůj podpis pod petici, vychází z počtu, který deklaruje dostatečně vysoký počet občanů podporujících provedení referenda k navrhované otázce a současně zamezí nadměrnému užívání tohoto ústavního institutu k takovým otázkám, které značná část občanů nepovažuje za naléhavé, a tedy za takové, o nichž by se mělo rozhodovat v referendu. Také se vychází z principu, že výkon moci přímým způsobem by měl být přibližně stejně náročný jako výkon moci způsobem zastupitelským. Podmínkou zajišťující reprezentativnost petice v reálném čase je i časové omezení sběru podpisů pod petici.

Návrh na konání referenda se podává Ústavnímu soudu. Ústavní soud je příslušný k posuzování ústavnosti návrhu referenda a splňuje požadavek nezávislosti nutný pro výkon přímé vůle lidu nezávisle na legislativní či exekutivní moci státu [čl. 4 odst. 2].

Ustanovení navrhuje lhůtu pro posouzení náležitostí návrhu celostátního referenda Ústavním soudem na 90 dnů [čl. 4 odst. 3].

S ohledem na potřebný časový prostor pro řádnou přípravu referenda a současně s ohledem na konání referenda v přiměřené době od jeho vyhlášení, navrhuje se lhůta pro odstranění vad návrhu včetně sběru souhlasných vyjádření v petici na 270 dnů a lhůta následného přezkumu Ústavním soudem na 15 dnů. Rozhodnutí Ústavního soudu, kterým byl vysloven nesoulad návrhu na konání referenda s tímto ústavním zákonem o celostátním referendu nebo zákonem o provádění celostátního referenda podle čl. 11 tohoto ústavního zákona, brání vyhlášení referenda [čl. 4 odst. 4].

Stanovuje se nutnost označení případného hlasování všech návrhů k téže věci, ať již jsou návrhy v rozporu či nejsou [čl. 4 odst. 5].

Návrh ústavního zákona upravuje též postup v případě mimořádných situací. Po dobu trvání válečného stavu, nouzového stavu nebo stavu ohrožení státu se přerušuje běh lhůt stanovených pro vyhlášení a konání referend [čl. 4 odst. 6].

K čl. 5

Z důvodu zajištění praktické vyvolatelnosti referenda a nutnosti ochrany navrhovatele před možnou újmou či nátlakem navrhovaná právní úprava stanoví základní náležitosti této ochrany [čl. 5 odst. 1 a odst. 2].

K čl. 6

Navrhuje se nezávislý a neovlivnitelný způsob vyhlášení referenda, prostým splněním náležitostí návrhu [čl. 6 odst. 1].

Zejména z důvodu plánování státního rozpočtu a možných dopadů na finanční bilanci státu předpokládá návrh ústavního zákona pravidelný společný termín konání referenda [čl. 6 odst. 2], stejně jako společný průběh konání referend a voleb [čl. 6 odst. 3].

Jiný termín konání referenda je možné vyhlásit jen v případě nebezpečí z prodlení a to na žádost navrhovatele, kterou je nutno řádně zdůvodnit [čl. 6 odst. 4].

Jsou stanoveny okolnosti za kterých je vyhlášení referenda nutností [čl. 6 odst. 5].

K čl. 7

Ustanovení článku upravují pojem [čl. 7 odst. 1] a základní náležitosti kampaně předcházející hlasování v referendu. Vzhledem k povaze předmětů o nichž lze rozhodnout je na místě stanovit rámec předpokladů nutných k dostatečně informovanému rozhodnutí [čl. 7 odst. 2], včetně informací o původu propagace [čl. 7 odst. 3] a relevantních výdajích [čl. 7 odst. 4]. Z důvodu ochrany veřejného zájmu se navrhuje vést transparentní účetnictví v plném rozsahu, vzhledem k jednorázovému účelu není taková podmínka nadměru omezující [čl. 7 odst. 5]. Pro zajištění potřebné dostupnosti informací o předmětu referenda se navrhuje prostor ve veřejnoprávních médiích v rozsahu odpovídajícím ustanovení volebních předpisů [čl. 7 odst. 6].

K čl. 8

V ustanovení jsou vymezeny osoby oprávněné hlasovat v referendu, a to tak, že toto oprávnění má

každý občan České republiky, bez ohledu na to, zda žije v České republice nebo v zahraničí, který nejpozději v den konání referenda dosáhl věku 18 let.

K čl. 9

Navrhuje se, aby rozhodnutí bylo v referendu přijato tehdy, pokud by nadpoloviční většina hlasujících občanů odpověděla na otázku položenou v referendu kladně, anebo tehdy, pokud by nadpoloviční většina hlasujících občanů odpověděla na otázku položenou v referendu záporně [čl. 9 odst. 1]. Platně přijaté rozhodnutí by mělo být informativním vodítkem při dalším rozhodování politické reprezentace. Odpovědnost za provedení rozhodnutí přijatého v platném referendu je ryze politická.

Při hlasování více navzájem si odporujících možností k téže věci ve stejném termínu je platně přijato pouze jedno rozhodnutí, to které získá nejvyšší počet hlasů, buď kladných, nebo záporných [čl. 9 odst. 2].

Výsledek hlasování v referendu vyhlásí státní komise zveřejněním ve sbírce zákonů a předá výsledek hlasování předsedovi Senátu, a není-li funkce předsedy Senátu obsazena, předsedovi Poslanecké sněmovny neprodleně po vyhlášení celkového výsledku hlasování v referendu [čl. 9 odst. 3].

K čl. 10

Rozhodnutí přijaté v referendu, kterého se zúčastnila nejméně čtvrtina občanů oprávněných hlasovat, zavazuje vládu, Parlament a orgány státu [čl. 10 odst. 1]. Ty jsou pak povinny toto rozhodnutí v rámci své působnosti provést s nejvyšší prioritou [čl. 10 odst. 2]. Zároveň, pro zachování právní jistoty, dle následujícího ustanovení [čl. 10 odst.3] nelze přijmout rozhodnutí, které by se protivilo vůli vyjádřené v referendu. Také v tomto případě je odpovědnost vlády a Parlamentu za provedení rozhodnutí přijatého v referendu je pouze politická.

Ani rozhodnutí přijaté v referendu nemůže být rozhodnutím zcela neměnným a definitivním, nelze ovšem takto přímo projevenou vůli lidu rušit jiným způsobem, či omezovat pevně stanoveným obdobím, to ostatně není zvykem ani v legislativním procesu nebo při soudním rozhodnutí. Každé rozhodnutí přijaté v referendu, tedy jak platné, tak závazné, by mělo být možné v případě potřeby změnit. K tomu by ovšem mělo stačit platné referendum i v případě předchozího závazného referenda [čl. 10 odst.3].

K čl. 11

K provedení ústavního zákona o referendu se předpokládá vydání zákona, který upraví způsob ověření správnosti údajů na petici podle čl. 4 tohoto ústavního zákona a dále podrobnosti provádění a vyhlášení referenda, jakož i soudní přezkum ve věcech referenda tak, aby nemohlo dojít k nesrovnalostem při interpretaci a aplikaci ústavního zákona o referendu a aby se referendum mohlo realizovat tak, aby práva oprávněných občanů byla naplněna a výsledek hlasování v referendu byl zjištěn včas a bezchybně. Postupy při provádění referenda mohou pouze zpřesnit, nikoliv zpřísnit, podmínky konání referenda podle tohoto ústavního zákona. Do značné míry budou shodné s postupy při provádění volby prezidenta České republiky. K přijetí tohoto zákona je třeba, aby byl v souladu s čl. 40 Ústavy schválen Poslaneckou sněmovnou a Senátem. Výčet zákonů uvedených v čl. 40 Ústavy je v tomto smyslu tímto návrhem ústavního zákona rozšířen. Do přijetí tohoto zákona se, z důvodu značné shody, předpokládá postup podle zákona o volbě prezidenta České republiky.

K části druhé

V části druhé předloženého návrhu ústavního zákona je obsažen návrh změny Ústavy České republiky, kterou se rozšiřují kompetence prezidenta republiky o pravomoc navrhnout referendum. Půjde o pravomoc nekontrasignovanou.

Dále dochází k rozšíření výčtu návrhů zákonů uvedených v čl. 40 Ústavy, k jejichž schválení je třeba souhlasu obou komor Parlamentu. Výčet návrhů zákonů je rozšířen o návrh zákona o provádění celostátního referenda, neboť je svou povahou zákonem volebním a upravuje referendum s celostátní působností, je tudíž obdobou volebních zákonů. S touto změnou souvisí i změna v čl. 10a Ústavy spočívající v nahrazení slova věty druhé „, nestanoví-li ústavní zákon, že k ratifikaci je třeba souhlasu daného v referendu.“ větou „a souhlasu daného v celostátním referendu.“

Procedurou podle čl. 40 bude schvalován jen návrh zákona o provádění celostátního referenda, zatímco návrhy zákonů upravující krajské a místní referendum budou i nadále schvalovány standardní procedurou podle čl. 39 odst. 2 Ústavy, neboť neupravují referendum s celostátní působností. Upravuje se také pravomoc Ústavního soudu rozhodovat o souladu návrhu na konání referenda s tímto ústavním zákonem o celostátním referendu. Rozhodnutí Ústavního soudu, kterým byl vysloven nesoulad návrhu na konání referenda s tímto ústavním zákonem o celostátním referendu brání vyhlášení referenda.

K části třetí

Pro zachování právní jistoty se navrhuje zrušit zákon č. 490/1991 Sb., o způsobu provádění referenda a část padesátou zákona č. 41/2009 Sb., o změně některých zákonů v souvislosti s přijetím trestního zákoníku. Zrušovaná právní úprava bude nahrazena novou právní úpravou obsaženou v tomto ústavním zákonu a v prováděcím zákonu, jehož přijetí předpokládá čl. 11 tohoto návrhu ústavního zákona o celostátním referendu.

K části čtvrté

Navrhuje se, aby ústavní zákon nabyl účinnosti dnem jeho vyhlášení. Do přijetí zákona upravujícího provádění referenda, jak předpokládá čl. 11 tohoto návrhu ústavního zákona, se předpokládá analogický postup podle zákona o volbě prezidenta republiky. Důvodem pro toto řešení je zamezení praktické neproveditelnosti celostátního referenda po dobu, kterou nelze předvídat.